

CSOKONAI FELSÉGFOLYAMODÁSA.

Az 1796. év utolsó hónapjait Pozsonyban töltötte Csokonai. Az ott ülésező országgyűlésen kereste szerencsáját. Gazdag vagy befolyásos pártfogókra volt szüksége, a kik őt literátori álmodzásainak megvalósításában támogassák. Poétai munkásságával igyekezett feltűnni. »Dietai Magyar Musa« czímmel hetilapot indított meg, melyben az országgyűlési folyóiratoktól eltérően, több teret szánt a muzsának, mint a diétának. Az akkor divatos hazafias érzés: a hódító francziák elleni gyűlölet vesz rajta erőt és honfitársait fegyverre tüzeli:

Rajta magyar! harczra kell pálmát szedni tenéked,
Harczra vitéz nemzet — — —
Verd le, tipord le dühös seregét a franczia népnek.

Lefordítja Denis Mihály felhívását a magyarokhoz, lefordítja s külön füzetecskébem ki is adja Weber Simon Péter serkentő Cantateját, melynek tartalmát és czélját már a kezdő sorok elárulják:

Hadra pajtásim! serényen,
Vágjuk a franczot keményen,
Dölyfös mérgét rontsuk meg!

De a hányt-vetett poéta nem találta fel Pozsonyban, a mi után sovárgott. A Mecaenások elmaradtak, lapját a 11-dik szám megjelenése után beszüntetni volt kénytelen s csalódásokkal gazdagon, anyagi eszközökben annál szegényebben hagyta el Pozsonyt. Előbb azonban kísérletet tett, hátha sikerülne a királyi udvarnál némi támogatást nyerni szűkös anyagi helyzetének fölsegélésére. Személyesen járt el Bécsben, vagy csak valamelyik, az udvarhoz bejáratos ismerőse útján, — bajos meghatározni — folyamodást intézett Ferencz királyhoz, melyben a hódolatképpen bemutatott művecskéje jutalmazásául anyagi támogatásáért esedezik. Á kérévény szószerint a következő:

Sacratissima Caesareo-Regia Apostolica Majestas.

Princeps ac Domine Clementissime!

Homagiali cum subjectione ad sacros pedes Vestros provolutus, depono ante scabellum Throni Vestri, unde tot Nationum pendet felicitas, Augustissimi — exile hoc opusculum, quod primum est et juvenilis ingenii mei, et sinceræ erga Principem Optimum Maximum fidelitatis atque devotionis specimen.

Cujus quidem utriusque luculentiori testimonio evincendæ gratia, jam occasione comitiorum volui edere Ludum Metastasio Achillem nomine, idiomatico Hungarico, genio Nationis, modernisque belli circumstantiis accommodatum; quo et Sacratissimo Vestro Nomini homagiale devotionem in carmine et illuminationibus, nomine Musarum Hungaricarum deponere, — et nobiles Patriæ filios ad bellum sub sospitaturis Sacratissimæ Vestræ Majestatis Auspiciis suscipiendum excitare, — et aliquam pecuniæ summam in cudenda bene praeliantibus meritoria Numismata convertendam, ex intratis duorum Theatralium ludorum colligere, proposueram. Iam etiam nobiles aliquot juvenes in hunc finem mihi assumseram, qui actionem libenter argerent, et proh! quanta fuisset ibi Spectatorum omnis ordinis frequentia, verum ab hac intentione moesto sane animo secedere coactus sum, cum Theatrum Civitatis ejusdem Arendator ac Director, nec pro ablato pretio per lubitum ipsius proprium determinando, concedere in duas vespas voluerit.

At dabitur forsitan olim occasione alia mihi ostendere, me nulum fugituro esse servitium, quo me Musasque Hungaricas majorem etiam fidei testimonio commendem; quam sane ambabus arripere manibus haud intermittam.

Interim dignabimini, Augustissime Imperator, Rex Clementissime! dignabimini leve hoc et tanta Majestate minime dignum munusculum pro innata Vestra Clementia accipere. Caesar estis Vos, Magne Caesar: Caesarum nomina haud sunt ignota ratibus, qui sub protectione eorum aurea sibi secula rediisse crediderunt. Nihil poetis accidit unquam felicius, quam Heroum sub alis, laudes eorum cecinisse, qui dum pro vita gentium vivere, ad immortalitatem moriuntur. Nec ego propter aliud genua coram Sacratissima Vestra Majestate flecto, quam pro Clementissimæ hujus gratiæ supplicatione, nec aliud in votis habeo, quam augustum ex tanto imperio agellum, quem propriis manibus colam; et minimam invictissimæ Vestræ aquilæ plumulam, quæ me a fatibus atque hominibus protegat. Sic innocentibus Musis vacaverim, sic laudes Vestras immortales cecinerim, sic miseram Matrem, quæ mihi vitam, quam nunc Vestra Majestas possidet, olim dederat, tranquilla aluerim; qui pro Regiis Nutibus vivere ac mori paratus sum

Sacratissimæ Vestræ Majestatis.

ad cineres fidelis cliens et
subditus Michaël Csokonai.

A kérvény egy érdekes adattal járul Csokonai irodalmi munkásságához. Megtudjuk belőle, hogy kedvencz poetájának, Metas-

tasionak Achilles című színdarabját lefordította s azt az országgyűlési ifjúsággal két estén át elő akarta adatni, de e szándéka a városi színház német bérlőjének makacs ellenkezésén hajótörést szenvedett. Achilles fordítása nem maradt fenn, de hogy tényleg megvolt, azt a fenti folyamodványon kívül bizonyítja még gróf Koháry Ferenczhez Komáromból 1797 nov. 8-án intézett levele. (Dr. Schedel Ferencz: Csokonai Mihály minden munkái 1845. 850. l.)

A folyamodvány »ab aula« a magyar udv. kancelláriához tétetett át. A kancellária érdemleges véleményt nem adhatott, mert a felajánlott munka a kérvénnyel együtt nem érkezett le hozzá s így az előadó tanácsos, Lányi, csak annyit tudott meg róla a kérvényből, hogy azzal egyfelől serdülő tehetségének, másfelől a király iránti hűségének éz buzgalmának kívánta bizonyosságát adni a folyamodó. Egyébként sem tartozik a kancellária hatáskörébe Csokonai azon kérelmének teljesítése, hogy részére egy darabka föld adományoztassék, melyet saját kezeivel művelve, abból szűkölködő édes anyját táplálhassa s a Muzsáknak függetlenül áldozhasson.

A kancellária ezen 1796 jan. 5-én kelt előterjesztésére a királynak természetesen nem volt más resolúciója, mint az, hogy »Bei so beschaffenen Umständen ist diese Bittschrift bis zur nähere Aufklärung ad acta zu hinterlegen.«¹

A mű, melyről itt szó van, bizonyosan a »Serkentés a nemes magyarokhoz« cz. cantate, melyet éppen 1796-ban nyomatott ki Pozsonyban Csokonai.

ILLÉSSY JÁNOS.

Orsz. levéltár 13738/796, 601/797. canc. sz.

